

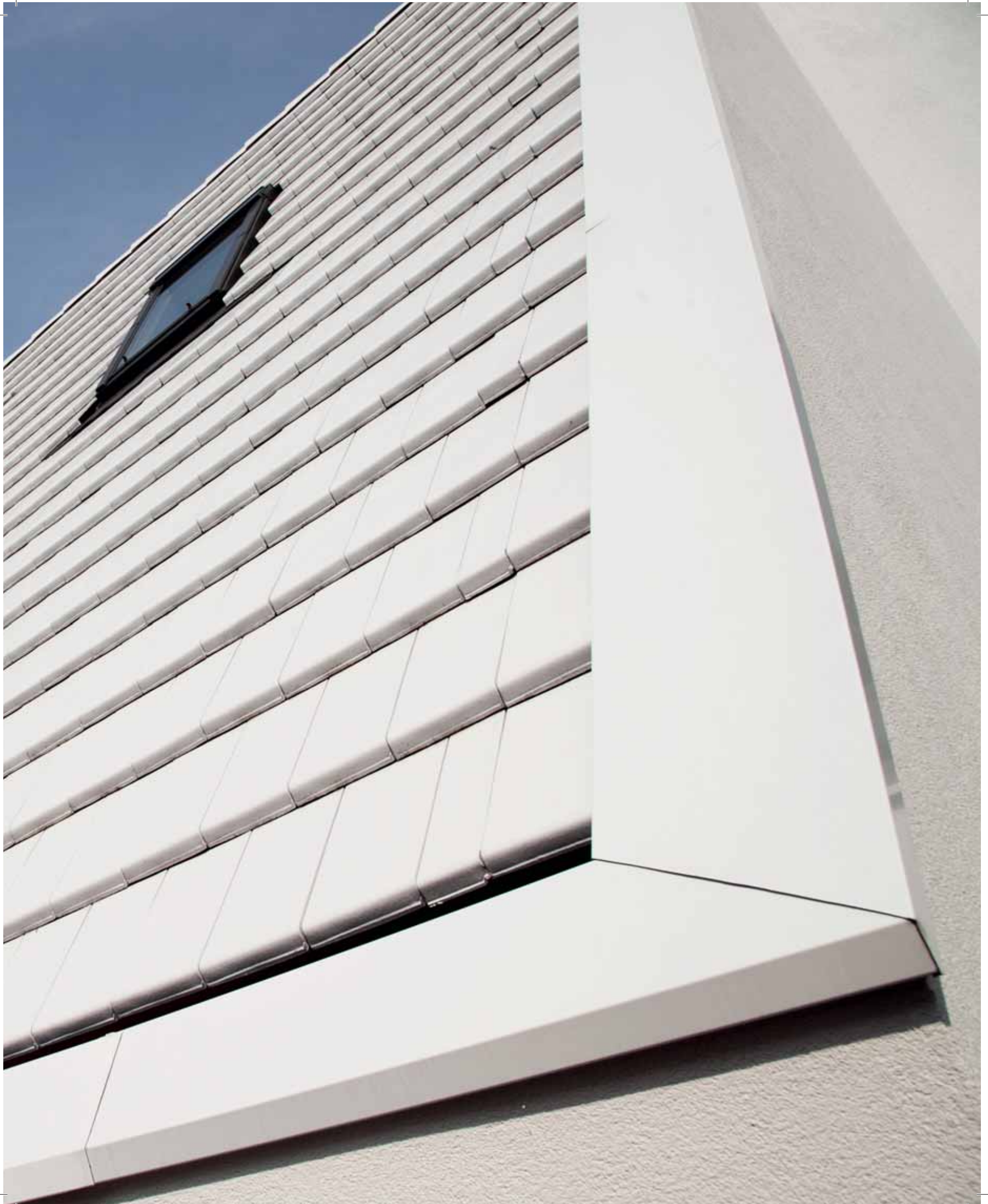
Abstract bouwen met witte keramische pannen

Koele dakpannen

Witgestucte gevels, witte dakpannen: in het centrum van Gemert staat sinds kort een opmerkelijk appartementengebouw. Architect Dennis van de Rijdt koos voor witte Meyer Holsen pannen om de historische locatie te markeren met een abstract bouwvolume. Dakdekker Frank Meulendijks: "Een bijzondere pan, die bij mijn weten in Nederland niet eerder is toegepast."

Abstract moest het worden, maar niet te. Een modern gebouw, maar met materialen die het nieuwe pand in zijn omgeving inpassen – dat stond projectarchitect Dennis van de Rijdt van het bureau Denkkamer voor ogen bij het opvallende witte pandje in de oude kern van Gemert: "Het gebouw staat op de hoek van de Ruijschenbergstraat en de Elisabethplaats, op een plek die wordt gekenmerkt door voor Gemert heel belangrijke historische bebouwing – en die bebouwing is veelal in baksteen of pleisterwerk en met pannen of leien." Van de Rijdt zocht de aansluiting en koos in zijn nieuwe pand ook voor 'historische' bouwmaterialen, maar wel met een twist. In het appartementencomplex van Van de Rijdt ontbreekt de ambachtelijke materialiteit die zo typerend is voor de omringende historische panden. Van de Rijdts nieuwbouw is abstract, eigentijds, eigengereid ook. Dat abstracte voorkomen dankt het pand deels aan de detaillering. In de nieuwbouw zijn de gevels en de daken vlak gehouden, de goot ligt verholten achter platte aluminium daklijsten die ervoor zorgen dat dak en gevel bijna naadloos in elkaar overvloeien, en ramen en loggia's zijn strak in muur- en dakvlak geplaatst. Maar de grootste bijdrage aan de abstractie leveren het pleisterwerk aan de gevels en de witte dakpan op de twee steile zadeldaken van de nieuwbouw. Van de Rijdt: "We hebben in het nieuwe bouwvolume gekozen voor een witte gevelpleister en een vlakke dakpan in één en dezelfde kleur - RAL9016 verkeerswit. De pan is hierin leidend geweest. Die RAL-kleur maakt het volume heel erg abstract, maar het behoudt toch herkenbaarheid, dankzij de materialisatie. Dat laatste is een bewuste keuze: we willen het volume laten aarden in de omgeving. Daarom ligt hier op de daken deze witte dakpan: we wilden de abstractie ook niet te ver doorvoeren. We hebben ook gekeken naar de mogelijkheden van bijvoorbeeld wit EPDM of metalen felsen als dakbedekking. Maar EPDM en metaal vielen af omdat ze een te abstract gebouw opleverden in deze context."





Vlak

Het dakwerk aan het witte pand werd gedaan door Meulendijks Dakwerken uit Heeze. Ook voor directeur/eigenaar Frank Meulendijks was die witte dakpan het meest opmerkelijke aan het appartementengebouw: "Een bijzondere pan, die bij mijn weten in Nederland niet eerder is toegepast. Ik vond hem in het begin wel heel erg wit, zeker voor Nederlandse begrippen. Maar hoe verder we kwamen met de bouw, des te meer vond ik het gebouw gaan passen in de omgeving. Alles bijeen is het een mooi geheel."

De dakdekkers van Meulendijks legden op de daken van het Gemertse pandje Meyer Holsen pannen, type Piano. Frank Meulendijks: "Dat is een vlakke rode keramische pan met een witte glazuurlaag, waarmee de abstractie die de architect voor ogen stond goed gerealiseerd kon worden. De Piano is 24 cm breed, en 41 cm hoog, er gaan er vijftien in een vierkante meter. De latafstand is 33 tot 34,5 centimeter. Dat is dus redelijk lang, vergeleken met bijvoorbeeld een OVH met een latafstand van 30,8 centimeter."

Meulendijks en zijn dakdekkers hadden aan de 224 vierkante meter dakvlak van de twee kappen bijna driehonderd uur werk. Meulendijks: "Wij zijn eind maart begonnen met het leggen van Unidek Aero 5.5 dakplaten, type 2013. Daarna kwam hoofdaannemer Wijnen voor de overstekken en konden wij het zinkwerk en de panlatten aanbrengen. Aansluitend hebben we de dakramen geplaatst en zijn de pannen gelegd. Als laatste kwam de stucadoor voor het pleisterwerk aan de gevel en bij de aansluiting van gevel en dak, en daarna konden wij de aluminium daklijsten leggen."

Koel

Een witte dakpan, hoe vind je die eigenlijk? Dat was nog niet eenvoudig, aldus Dennis van de Rijdt: "We hebben al onze bronnen aangeboord om een witte, vlakke pan te vinden. Uiteindelijk rolden daar vier pannen uit, afkomstig uit Portugal en Duitsland." De Duitse Meyer Holsen Piano kwam als beste uit de bus: "Deze pan bezit het meest frisse wit, bij de andere pannen kwam het keramische er nog doorheen. De Piano had de hoogste abstractiegraad."

Abstractie met historisch bouw materiaal – dat maakte de Meyer Holsen pan zo geschikt voor toepassing in dit pand. Maar er waren meer goede redenen om deze dakpan te kiezen, vertelt Dennis van de Rijdt: "Aan de keuze lag ook een praktisch argument ten grondslag en dat is de verontreiniging van het dakbedekkingsmateriaal. De dakpan van Meyer Holsen scoorde hier van de vier geselecteerde pannen het beste. En ook prijstechnisch kwam de pan er goed uit."

En dan is er nog de verminderde koellast, aldus Dennis van de Rijdt: "De witte pannen zorgen, samen met de witgestucte gevels, voor een aanzienlijke besparing van de koellast in de appartementen onder de twee kappen. Die toegevoegde functie komt daar goed van pas."

Dennis van de Rijdt:
"We hebben al onze bronnen aangeboord om een witte, vlakke pan te vinden"





Frank Meulendijks:
“Dit is een dak dat een oplettende en ervaren dakdekker vraagt”

Knik

Het leggen van de pannen, dat was nog geen sinecure. Frank Meulendijks: “Alle pannen zijn verankerd, vanwege de helling van het dak. Het pandje heeft een gordingkap, en de twee zadeldaken zijn heel steil, met twee verschillende hellingshoeken: 60 en 45 graden. Er zit ook nog een flinke knik in een van de zadeldaken, en er zijn de nodige doorbrekingen in het dakvlak. En op dat dak ligt dan ook nog eens een platte pan. Als je nou een dak hebt met een OVH en een helling van 45 graden, dan kun je nog eens gewoon je voet op het dak zetten en ontspannen. Hier kan dat niet, hier kun je alleen op de panlatten staan, want de pan zelf is te glad en het dak is te steil. Dat maakt het heel lastig en vermoeiend om pannen te leggen. Als je hier één pan aantikt, krijg je een mikado-effect en glijden andere pannen ook weg. Je moet dus ontzettend goed oppassen. Dit is een dak dat een oplettende en ervaren dakdekker vraagt. Een leerling durft zo’n dak niet eens aan.” Ook de veiligheid was daardoor een thema, aldus Meulendijks: “We werkten hier zonder lijn. Want waar moet die lijn heen? Aan de nok gaat niet, een schoorsteen is er niet. En ook krijg je met een kabel op dit dak heel snel dat mikado-effect van vallende pannen. We hebben hier dus noodgedwongen niet-aangelijnd gewerkt.”

Om de abstractie op het dakvlak zoveel mogelijk te optimaliseren, werkte bureau Denkkamer ook de hele verschijning van het dak uit. Dennis van de Rijdt: “De maatvoering en toleranties van de pan zijn verwerkt op tekening. Dit hebben we in de plattegrond, doorsnede en gevels compleet uitgetekend. Op basis daarvan is de breedte van de samengestelde volumes nog wat bijgeschaafd, alsmede de positie van openingen in de gevels en dakvlakken. Hierdoor wisten we van tevoren zeker dat alles paste.” De witte pannen liggen iets verdiept op het dak. Frank Meulendijks: “Zo voorkom je dat bij het snijden van de pannen het rood van het keramisch materiaal zichtbaar wordt vanaf de straat. Het dakbeeld blijft zo mooi wit. De snijvlakken hebben we behandeld met een koudglazuur coating op kleur, vanwege de kleur en vanwege het hemelwater.” Ook in de nokvorsten was abstractie gevraagd. Meulendijks: “Op de nok is de abstractie bereikt met keramische schubvorsten van Meyer Holsen.” Dennis van de Rijdt: “We hebben eerst overwogen om een hoogglans kunststof geëxtrudeerde nokvorst te laten maken, maatwerk dus. Uiteindelijk is het die bestaande nokvorst geworden, uit het Meyer Holsen programma – een prijstechnische overweging die een fraai resultaat opleverde: vlak, abstract en in staat om de verschillende schuintes van de dakvlakken op te vangen.”

UPGRADE

Het witte pandje in hartje Gemert is onderdeel van de herbestemming van het historische voormalige postkantoor en distributiecentrum van PostNL, een ensemble van twee gebouwen aan het begin van de winkelstraat van Gemert. De nieuwbouw heeft op de begane grond parkeerruimte, op de verdieping en in de kappen zijn appartementen ondergebracht. Architect Dennis van de Rijdt: “De herbestemming is bedoeld als upgrade van het achterliggende winkelgebied. Het ensemble krijgt een nieuwe functie met winkels en woningen. Als derde volume werd het witte appartementengebouw toegevoegd. Deze nieuwbouw is de entree, het uitnodigend begin van het winkelgebied.”

De drie gebouwen worden samengebonden door een deck, een openbare plint die bereikbaar is via een nieuwe trap aan de zijkant van het nieuwe gebouw. Van dat deck profiteert de woonfunctie op de verdieping en het is, hoog gelegen vanwege de hoge commerciële ruimtes eronder, een goede plek voor een uitzicht over een stukje Gemert. Dennis van de Rijdt: “Ik verwacht dat dit een uitnodigend stuk openbare ruimte wordt.”

